

1.02 Pregledni znanstveni članek
UDK 303.833.3:654.197(497.4)"1960"

Prejeto: 4. 5. 2015

Anketa med televizijskimi gledalci leta 1960: »Ker imamo televizijski sprejemnik predvsem za razvedrilo, si želimo več zabavnih oddaj« – O »prazgodovini« slovenske televizije ob njeni 55-letnici – 4. del

ALEKSANDER LAVRENČIČ

arhivski svetovalec, dokumentalist raziskovalec
Oddelek za arhiviranje in dokumentacijo Televizije Slovenija,
Kolodvorska 2, 1550 Ljubljana
e-pošta: aleksander.lavrencic@rtvslo.si

Izvilleček

Čeprav lahko iz podatkov o številu televizijskih sprejemnikov razberemo, da je ljubljanska televizija imela na začetku predvajanja programa še maloštevilno občinstvo, je RTV Ljubljana zavzela do gledalcev resen in odgovoren odnos. Gledalcev ni obravnavala kot homogeno množico, temveč kot interesno razslojene gledalske skupine, katerih želje, interese in potrebe je želela spoznati in zadovoljevati. Zato so ob pomoči sodelavcev sociološkega inštituta opravili med gledalci prvo anketo. Gledalci so odgovarjali na vprašanja, kaj si želijo v programu, kaj jih moti in kaj bi spremenili. Rezultate ankete so delavci RTV Ljubljane upoštevali pri izdelavi poročila, v katerem so prikazali celotno problematiko televizije v Sloveniji, in ga prek odbora za kulturo in prosveto poslali najvišjemu predstavniškemu in zakonodajnemu organu v naši republiki.

Abstract

THE 1960 SURVEY AMONG TELEVISION VIEWERS: »SINCE WE KEEP A TELEVISION SET MOSTLY FOR REASONS OF ENTERTAINMENT WE WOULD LIKE TO SEE MORE ENTERTAINMENT SHOWS« – ON THE »PREHISTORY« OF SLOVENIAN TELEVISION IN CELEBRATION OF ITS 55TH ANNIVERSARY – PART 4

Although Radio and Television Ljubljana initially broadcast its programmes to a rather small audience, judging by the low number of television sets, it nevertheless took a very responsible attitude towards its viewers. These were not perceived as one homogeneous crowd but as separate groups of viewers with their own individual tastes, interests, and needs that the TV programme creators set out to meet. Helped by colleagues from the sociological institute, they conducted the first survey amongst TV viewers. The viewers answered questions about what they would like to see included in the programming, what bothered them and what they wished could change. Survey results were kept in mind when preparing a report that addressed issues faced by Slovenian Television at the time. The report was, through the Committee for Culture and Education, sent to the highest representative and legislative body in Slovenia.

Ključne besede:

televizija,
Televizija
Slovenije,
zgodovina
televizije,
avdiovizualni
arhivi,
televizijski arhivi

Key-words:

television,
Television
Slovenia,
history of
television,
audiovisual
archives,
television
archives

Sredi petdesetih let 20. stoletja je televizija doživela eksplozijo. Do takrat človeštvo še ni poznalo komunikacijskega sredstva, ki bi v tako kratkem času doživelo tako nagel razvoj, kot ga je doživljala televizija. V Evropi so jo imeli prvi Angleži, ki so s poizkusi začeli že pred več kot 30 leti. Vendar je televizija doživela največji razmah šele po drugi svetovni vojni. Leta 1956 je bilo v svetu čez 50.000.000 sprejemnikov in več kot 60 držav je imelo svoje oddajne naprave in program. Naklada časopisov je takrat znašala 255 milijonov izvodov. Po preprostem izračunu, pri katerem so upoštevali, da na vsakem sprejemniku gleda program povprečno pet gledalcev, so ugotovili, da je televizija v nekaj letih postala najbolj množično neposredno informativno sredstvo.¹ Pesnik Tone Pavček, ki je na slovenski televiziji sodeloval od vsega začetka, še preden je sploh sam imel »čudežno skrinjico«, je televizijo imenoval »novum« in »čudo«. V spominih ob 35. obletnici televizije je zapisal, da mu je režiser France Jamnik že na Gospodarskem razstavišču razložil, kako bodo ljudje »cepali od navdušenja« in kako je potovanje slik iz niča prek zaslona v oko fenomenalno. Tako je Tone Pavček zelo zgodaj zašel k čudu tehnike in med kolesje vizije, ki ni bila vizija, ampak televizija.²

Čudež navdušenja, ki ga je predvidel Tone Pavček, se ni izpolnil v celoti, je pa močno narasel družbeni pomen televizije. Vse države, ki so uvedle televizijo, so doživele pojav, ki se je kmalu uveljavil kot pravilo: ko televizija premaga začetne težave, kar običajno traja nekaj let, in jo spoznajo širši krogi, se vsepovsod in »čez noč« zelo hitro razmahne.³ Ko televizija postane množična, se spremeni v pomemben dejavnik v družbenem življenju vsake dežele. To ne velja samo za gospodarsko in kulturno razvite države, ampak tudi za države v razvoju in za območja držav in kraje, ki so odrezani od političnega, kulturnega, znanstvenega in športnega življenja v središčih. Za prebivalcev teh krajev pomeni televizija zelo močno sredstvo za širjenje splošne razgledanosti prebivalstva, kakor tudi za politično, strokovno in kulturno vzgojo.⁴

Medtem ko so tuje izkušnje že nakazale smer razvoja televizije, je domača praksa prvih predvajanj nato samo potrdila njen podoben razvoj tudi pri nas. Poleg širjenja splošne razgledanosti, zabave, razvedrila in kulturne vzgoje je te-

Tabela 1: Število televizorjev v tujini

	1957	1960
Italija	157.000	1.400.000
ZR Nemčija	100.000	3.000.000
V. Britanija	4.883.000	9.700.000
ZSSR	800.000	30.000.000
ZDA	35.000.000	55.000.000
Francija	227.000	1.230.000
Danska	6.000	330.000
Belgija	50.000	400.000

¹ Oddelek za arhiviranje in dokumentacijo TV Slovenija (odslej Tvdok), fond Vodstvo TV, škatla I-68, Razvoj, sedanjí položaj in problemi televizije v LRS, RTV Ljubljana, maj 1960, str. 1.

² Tone Pavček: Senca v sončni ulici. V: *Televizija prihaja*, str. 187–188.

³ Tvdok, Razvoj, str. 2. To spoznanje je omogočilo, da so v Sovjetski zvezi in drugih vzhodnoevropskih državah z zelo nizkimi cenami televizijskih sprejemnikov omogočili hitro širjenje televizijske mreže. Popoln zgled izkoriščanja televizije za pridobivanje političnega vpliva nam je že od takrat znan iz Italije, kjer so duhovniki organizirali TV-klube. Da ne bi zaostajali za politično in volilno konkurenco, so bili v Komunistični partiji Italije prisiljeni nakupiti nekaj tisoč sprejemnikov za TV-klube. Politične stranke v vseh zahodnih državah, v Italiji celo papež, izdatno izkoriščajo televizijo za krepitev svojega vpliva in povečanje politične moči. Ker so se ljudje naveličali hoditi na zborovanja, ki se ne morejo več pohvaliti z množično udeležbo, politični voditelji vdirajo skozi male ekrane v njihove domove in družine.

⁴ Tvdok, Razvoj, str. 3.

levizija prispevala pomemben delež tudi k politični vzgoji državljanov.⁵ Uradna politika je hitro doumela, da bo televizija prispevala k modernizaciji političnega dela in h krepitvi političnega vpliva na množice in da bo tako, vsaj v očeh oblastnikov in avantgarde delavskega razreda, opravičila sredstva, ki jih družba daje zanjo. Prav zaradi tega so tudi delavci RTV Ljubljana izdali po koncu poskusne dobe in pred začetkom rednega programa poročilo, v katerem so prikazali celotno problematiko televizije v Sloveniji, in ga prek odbora za kulturo in prosveto poslali najvišjemu predstavniškemu in zakonodajnemu organu v naši republiki. Poročilo z naslovom »Razvoj, sedanjí položaj in problemi televizije v LRS« so pripravili v obširni obliki in ga razdelili na tri glavne dele:

- Televizija in njen razvoj v svetu;
- Začetki, razvoj in sedanje stanje TV-tehnike pri nas;
- Televizijski programi in njegove perspektive v LRS FLRJ ter vprašanja, ki ob tem nastajajo.⁶

Konec petdesetih let je še vedno veljalo, da je elektrika gonilna sila napredka. Času primerno je torej bilo, da je Elektrogospodarstvo Slovenije leta 1959 bralcem časopisov ob prazniku dneva republike voščilo s propagandnim sporočilom: »Elektrika pospešuje razvoj kulture.« Ob besedilo sporočila so postavili risbo televizijskega sprejemnika.⁷ Čeprav je bilo takrat v Sloveniji le okrog 500 televizorjev, prvi poskusni javni program pa so predvajali z Gospodarskega razstavišča le dobra tri leta prej, je poteza Elektrogospodarstva zgledno ponazarjala progresistično-razsvetljski imaginarij, ki je spremljal uvajanje televizije med Slovence.⁸ V primerjavi s časopisi je bila televizija z 231 urami programa letno še veliko zadaj, toda novinarji so v časopisih slavili »propagandni in družbeni pomen« televizije, ki se je raztezal od socialističnega kolektivismu »skupnega, lahko bi rekli družinskega gledanja programov«, do antropološkega prosvetiteljstva – ko so mariborske gostilne v kot postavile televizorje, je bilo konec »auf-biksa«.⁹

Televizija pa je prav kmalu dobila tudi svoje nasprotnike. Prav med uvajanjem televizije na Slovenskem so se v zahodnem svetu, predvsem v Združenih državah Amerike, začele razvijati humanistične interpretacije, ki so opozarjale

Tabela 2: Kraj in vidljivost programa

Kraj	Vidljivost slike				
	skupaj	dobra	zadovoljiva	slaba	brez odg.
Ljubljana	33	26	6	1	0
Domžale	2	2	0	0	0
Dovje	1	0	0	1	0
Golnik	2	1	1	0	0
Javornik	1	0	0	0	1
Jesenice	2	2	0	0	0
Kamnik	1	1	0	0	0
Kranj	5	5	0	0	0
Lučina	1	0	0	1	0
Škofja Loka	1	1	0	0	0

⁵ Predvsem tistega dela državljanov, ki so se ob naraščanju osebnega standarda začeli zapirati v svoje domove in se odtegovati klasičnim oblikam organizirane politične dejavnosti.

⁶ Tvdok, Razvoj, str. 1.

⁷ Melita Zajc: Elektrika pospešuje razvoj kulture. V: *Gledanje na daljavo*, str. 212.

⁸ Melita Zajc: Elektrika pospešuje razvoj kulture. V: *Gledanje na daljavo*, str. 212. Leta 1959 so iz ljubljanskega studia razširili v eter že 231 ur programa.

⁹ Melita Zajc: Elektrika pospešuje razvoj kulture. V: *Gledanje na daljavo*, str. 212.

Kraj	Vidljivost slike				
	skupaj	dobra	zadovoljiva	slaba	brez odg.
Zgornja Bela	1	1	0	0	0
Brežice	1	1	0	0	0
Dvor pri Žužemberku	1	1	0	0	0
Ig	1	1	0	0	0
Kočevje	1	1	0	0	0
Novo mesto	1	1	0	0	0
Podpeč	1	1	0	0	0
Rakek	1	0	0	1	0
Šentvid pri Stični	2	2	0	0	0
Trbovlje	1	0	0	1	0
Videm - Krško	1	1	0	0	0
Zagorje	1	1	0	0	0
Beltinci	1	1	0	0	0
Lendava	2	0	0	2	0
Murska Sobota	1	1	0	0	0
Maribor	19	10	1	8	0
Celje	2	0	2	0	0
Cerkvenjak	1	1	0	0	0
Ljutomer	3	1	0	2	0
Ormož	1	1	0	0	0
Poljčane	1	1	0	0	0
Prebold	1	1	0	0	0
Ptuj	6	0	3	2	1
Ravne na Koroškem	1	0	1	0	0
Ribnica na Pohorju	1	1	0	0	0
Ruše	1	1	0	0	0
Senovo	1	1	0	0	0
Slovenska Bistrica	1	1	0	0	0
Slovenj Gradec	2	0	2	0	0
Šentilj	1	0	0	1	0
Šmarje pri Jelšah	1	1	0	0	0
Tomaž pri Ormožu	1	1	0	0	0
Velenje	1	0	0	1	0
Velika Nedelja	2	0	0	2	0
Vransko	1	0	0	1	0
Zgornja Ložnica	1	0	1	0	0
Ajdovščina	1	0	0	1	0
Ankaran	1	0	0	1	0
Branik	1	1	0	0	0
Divača	1	0	0	0	1
Dobrovo v Brdih	1	0	0	1	0
Izola	2	1	1	0	0
Komen	1	0	0	0	1
Koper	2	1	1	0	0
Miren	1	1	0	0	0
Nova Gorica	2	0	0	1	1
Piran	2	2	0	0	0
Pivka	1	1	0	0	0
Portorož	6	2	2	1	1
Postojna	1	0	0	1	0
Sežana	1	1	0	0	0
Šempeter pri Gorici	1	1	0	0	0
Brez navedbe kraja	11	7	3	0	1
Skupaj	151	90	24	30	7

na antisocialno vlogo televizije.¹⁰ Zanimivo je, da so ti nazori brez težav prečkali mejo z zahodom in hitro našli plodna tla v Sloveniji. Zato za ocenjevanje televizijskega programa v prvih letih predvajanja slovenske televizije ne bomo izbirali mnenj strokovnih kritikov, ampak bomo pogledali odgovore, ki so jih na anketne liste zapisali gledalci, šele nato pa bomo preverili, kakšne ukrepe so sprožili v Ljubljani, da bi izboljšali televizijski program.

Začetke sprejemne televizijske mreže so pri nas zabeležili najprej v obmejnih krajih Primorske in Štajerske, kjer so lahko gledalci neposredno sprejemali programa italijanske in avstrijske televizije. Po nepopolnih podatkih je bilo takrat v Mariboru in na Ptuju 281, v Kopru pa 71 televizijskih sprejemnikov. Z uvedbo rednega poskusnega programa je število televizijskih sprejemnikov pri nas precej naraslo. Točnih podatkov o številu ni, ker še ni bilo zakonskih predpisov o obvezni registraciji. Tudi popis, ki ga je izvedla RTV Ljubljana in po katerem je bilo registriranih 985 televizijskih sprejemnikov, ni popoln. Pisma gledalcev so potrjevala, da je bilo število sprejemnikov veliko večje.¹¹ Po podatkih, ki so jih zbrali Jugoslovanska radiotelevizija, Združenje elektroindustrije in Državni sekretariat za blagovni promet, je bilo stanje glede proizvodnje in uvoza televizijskih sprejemnikov naslednje:

Tabela 3: Proizvodnja in uvoz televizijski sprejemnikov

	Proizvodnja	Uvoz za široko potrošnjo	Ostali uvoz/darila idr.	Skupaj
Leto 1958	222	1100	1678	3000
Leto 1959	5560	3848	3800	13208
Leto 1960 - plan	19620	10000	4000	33620
Skupaj	25402	14948	9478	49828

Po teh podatkih naj bi jugoslovanska industrija v letu 1961 izdelala 80.000 sprejemnikov, čeprav so bili tudi sestavljavci poročila mnenja, da so načrtovalci pri uresničevanju načrta (tako glede proizvodnje kot tudi uvoza) že v zaostanku.¹²

Iz podatkov o številu televizijskih sprejemnikov lahko razberemo, da je ljubljanska televizija imela na začetku predvajanja programa še maloštevilno občinstvo, vendar je RTV Ljubljana zavzela do gledalcev resen in odgovoren odnos. Gledalcev ni obravnavala kot homogeno množico, temveč kot interesno razslojene gledalske skupine, katerih želje, interese in potrebe je želela spoznati in zadovoljevati. Zato so kmalu po uvedbi naročnine ob pomoči sodelavcev sociološkega inštituta opravili med gledalci prvo anketo.¹³ Gledalci so odgovarjali na vprašanja, kaj si želijo v programu, kaj jih moti in kaj bi spremenili. Razporedili so priljubljene in nezaželenne oddaje in čeprav so bili vprašanja in odgovori povezani z začetnimi težavami, se veliko tedanjih pripomb in nasvetov pojavlja še danes.¹⁴

Televizija Ljubljana je prejela 148 odgovorov, vendar kar 24 anketiranih oseb na vprašanja o oddajah Televizije Ljubljana ni odgovorilo, saj niso videli programa ljubljanske televizije. Gledalci so na anketne liste vpisali pripombe,

¹⁰ Melita Zajc: Električna pospešuje razvoj kulture. V: *Gledanje na daljavo*, str. 212. »Izhodišče teh interpretacij je politično ideološko nedoločljivo, skupen pa jim je neke vrste prezir do kulture množic, ki ga takorekoč v čisti obliki ilustrira koncept »obnašanja mase«. Ta po slovenski navedbi med drugim povzroči oslabitev kreativnih in kulturogenih elit ter determinira splošno antiintelektualno zadržanje, saj spodbuja poenostavljanje in zniževanje normativnega okusa.«

¹¹ Tvdok, Razvoj, str. 12–13.

¹² Tvdok, Razvoj, str. 13.

¹³ Lado Pohar: Televizija prihaja v Slovenijo. V: *Televizija prihaja*, str. 44.

¹⁴ Lado Pohar: Televizija prihaja v Slovenijo. V: *Televizija prihaja*, str. 44.

Tabela 4: Slika programa RTV Ljubljana

Del Slovenije	Skupaj	Ni motenj	Nejasna slika	Slika z refleksi	Proge	Sneženje	Nestabilna slika	Druge motnje	Brez odgovora
Ljubljana	100	54,5	12,1	6,1	3	3	15,2	6,1	0
Gorenjska	100	58,8	11,8	5,9	5,9	0	5,9	11,7	0
Dolenjska in Notranjska	100	58,3	8,3	0	8,3	0	16,7	8,4	0
Prekmurje	100	50	50	0	0	0	0	0	0
Maribor	100	21	21	0	5,3	31,6	10,5	5,3	5,3
Štajerska	100	33,4	3,3	3,3	10	33,4	3,3	10	3,3
Primorska	100	20	4	4	8	28	8	12	16
Brez navedbe kraja	100	36,4	27,3	0	0	18,1	0	9,1	9,1
Skupaj Slovenija	100	39,8	11,9	3,3	6	17,2	8,6	8,6	4,6

mnenja in predloge. Večina anketirancev je bila pri odgovorih zelo izčrpna in izvirna, posebej moramo pohvaliti tudi tri gledalce iz Maribora, Murske Sobote in Domžal, ki so anketnemu listu dodali tudi obširnejše mnenje. Številčne podatke iz odgovorov na anketnih listih smo obdelali in vnesli v prikazane tabele. Njihov komentar prepuščamo bralcem, hkrati pa bralcem posredujemo nekatere najbolj zanimive odgovore. Nekateri izmed njih nas še danes presenečajo, med njimi pa najdemo tudi nerešena vprašanja in težave, ki gledalce in ustvarjalce programa mučijo še danes. Zato tudi vse pripombe, mnenja in predloge samo posredujemo bralcem prispevka. Tako bodo lahko kot sodobni gledalci lažje primerjali današnjo »zrelo« televizijo in televizijo v njeni »otroški dobi«.

Največ gledalcev se je najprej pritožilo nad slabim sprejemom: »Domače oddaje vidimo mnogo slabše od avstrijskih, zato si želimo oddajnik na Pohorju. Upamo, da se nam bo ta želja uresničila čim prej, saj bi vsi raje gledali domači program.«¹⁵ Motila jih je tudi netočnost pri začetku predvajanja domačih oddaj. Oddaje so se pogosto začele pozneje, kot je bilo napovedano, včasih pa so se začele prezgodaj in so gledalci zamudili začetke. Tudi odmori so bili včasih predolgi. Gledalcem je bila zelo zanimiva kontaktna oddaja »TV pošta«. Zato so se pritožili, da so zamudil zelo zanimivo oddajo o antenah, saj se je omenjena oddaja začela petnajst minut pred napovedanim časom. Nasveti v omenjeni od-

Tabela 5: Ocena programa

Oddaja	Število glasov
Slabi filmi	13
Govorne oddaje, intervjuji	12
Slabe zabavnoglasbene oddaje	7
Dokumentacijske oddaje	6
Prenosi nogometnih tekem	6
Kulturna panorama	4
Enolični italijanski večerni programi	4
Dokumentarne reklame	3
Opere	3
Spominske oddaje	1
Drame	1

¹⁵ Tvdok, fond Vodstvo TV, škatla I–68, mapa 9, Rezultati ankete gledalcev televizijskega programa, Radiotelevizija Ljubljana, 1960. Pripombe, mnenja in predlogi, str. 1.

daji so bili pri gledalcih zelo dobrodošli, saj so pogrešali priročnik o delovanju televizorja. Kratka navodila, ki so jih prejeli ob nakupu sprejemnika, so bila namreč preskromna. V priročniku naj bi prebrali strokovna navodila o antenah, priključkih, ozemljitvah, o pogostih okvarah, dobrem sprejemu signala in vsa druga pojasnila, ki bi jih moral vedeti vsak lastnik televizorja.

Gledalci so predlagali, da bi uvedli popoldanske šolske oddaje. Motilo jih je namreč, da so zanimivi poučni filmi na sporedu pozno zvečer, ko otroci že spijo. Kot zgled so gledalci navedli film »Fazani«, ki je bil na sporedu po zabavno-glasbeni oddaji. Ker otroci zelo radi gledajo filme o živalih, bi jih lahko vključili v šolske ure. Na splošno so se gledalci opredelili, da so s celotnim programom zelo zadovoljni, njihova želja pa je bil krajši zabavni program ob koncu kmetijskih oddaj (tako kot je to pri oddajah TV Zagreb in TV Beograd).

Pri oddajah z glasbeno spremljavo (npr. TV-drame) jih je motila premočna glasba, saj zaradi nje niso razumeli dialogov ali monologov. Predlagali so tišjo spremljavo. Pri filmih pa so jim težave povzročali skoraj nečitljivi podnapisi. Velikokrat so težje branje povzročali beli podnapisi na svetli podlagi, zato so prosili za spremembe. Dodatne težave so povzročale tudi motnje zaradi slabega sprejema. Nekateri so predlagali sinhronizacijo filmov, saj zaradi slabega sprejema niso mogli brati podnapisov. Pritoževali so se tudi, da tujih filmov velikokrat ne morejo gledati, ker jih ne razumejo. Film, ki so se začeli ob pol desetih zvečer, so bili za delavce in uslužbence, ki so morali zjutraj zgodaj vstajati, na sporedu prepozno. Več dokumentarnih oddaj bi si gledalci ogledali v popoldanskem času. Več prostega časa za gledanje televizije so imeli ob sobotah. Ravno ob teh prostih večerih pa je bil program navadno prekratek in se je včasih končal že ob 22. uri zvečer. Sobotni zgodnji zaključki programa so bili toliko bolj moteči, ker so ob ponedeljkih vrteli filme do pol polnoči.

Gledalci, ki so kupili televizijski sprejemnik predvsem za razvedrilo, so si želeli več zabavnih oddaj. Predlagali so, da RTV uvede oddaje o jazzu v enote-denskem presledku in prenose gostovanj tujih pevcev v naši državi, za pridobivanje novih znanj pa so predlagali poučne krožke oziroma nekakšne televizijske tečaje. Glede predvajanja starih filmov so bili v odgovorih zelo neposredni: *»Prosimo, ako je možno, da predvajate novejše filme, morda celo premiere. Stari filmi nas samo dolgočasijo. Ako predvajate filme, naj bodo novejšega datuma.«*¹⁶

Tabela 6: Katerih oddaj je na televiziji premalo?

Oddaja	Število glasov
Dobre zabavno glasbene oddaje	32
Novejši, domači filmi	14
Športni prenosi	13
TV drame	12
Poučne oddaje	10
Opere	5
Narodna folklor	5
Narodne pesmi	3
Kulturno prosvetne oddaje	3
Otroške oddaje	3
Glasbene oddaje splošno	1
Kmetijske oddaje	1
Gospodinjske oddaje	1
TV dnevnik dnevno	1
Baletne predstave	1
Pokaži kaj znaš	1

¹⁶ Tvdok, Rezultati, str. 2.

Predlagali so tudi izboljšanje povezav z Beogradom, pohvalili avstrijski program in pograjali program italijanske televizije: *»Urediti dobro zvezo z Beogradom. Tudi Avstrija ima včasih dober program, ki bi ga lahko prenašali namesto dolgočasnih RAI oddaj. Predlagam, da bi bil kakšen program dopoldanski – kakšni filmi ali športni prenosi. Tudi otroška oddaja ne bi škodovala.«*¹⁷

*»Precej je bilo govora o časovni razporeditvi posameznih oddaj. Zelo važna oddaja se mi zdi »Pogovor z gledalci«. Grajam to, da komaj odgovorite na dve ali tri pisma, pa vas čas že priganja. Menim, da je tu malo preveč birokracije. Malo več pozornosti bi nam morali izkazati. Zdi se mi, da je oddaja v zelo neprimernem času – prekmalu. Naj razložim v imenu dvajsetih stalnih gledalcev. Tu zveš vse, kar te zanima o TV. Če hočeš oddaji slediti popoldne, ne moreš daleč od doma, po končani oddaji pa se spet ne splača iti od doma, da ne zamudiš običajno zanimivega TV-dnevnikarja. Ta oddaja naj bi bila pozneje. Filmov ne moremo gledati, saj se začenjajo prepozno, naj bi bili takoj po tedenskem splošnem pregledu. Zakaj ne gledamo namesto italijansko jezikovno nedostopnega, avstrijskega programa! Vemo, da ste že dobili mnogo teh očitkov, pa ste gluhi za naša pisma, da le ustreza vam. Ko prelistavamo program avstrijske televizije, vidimo, da E. V. več daje, kot mi dobimo. Otroške oddaje so v primerjavi z inozemskimi zelo revne. Premalo je opernih predstav, če pa so, naj bi bile bolj klasične, kot je Lekarnar. Menim, da so klasične stvari bolj razumljive širokim krogom gledalcev. Premalo je baleta. Tudi simfonični koncerti bi nas zanimali; zakaj ne prenašate italijanskih ob 19.00? Otipljiva je diskriminacija do operete. Mar nam ne privoščite te vrste zabave? Ko bomo plačevali naročnino, bomo to zahtevali! Kdaj bomo imeli priložnost zabavati se ob »Belem konjičku«, »Planinski roži« itd. Mar studio Zagreb ne ve, da obstaja v njihovem mestu gledališče »Komedijska«? Privoščite tudi nam delavcem, ne samo intelektualcem, nekaj zabave.«*¹⁸

»Pa četrtkova oddaja! Ali nas ni lahko sram, ko primerjamo oddajo »Pokaži, kaj znaš« z oddajo »Mikrofon je vaš«? Ali smo tako uvidevni ali smo copate, da ne gledamo več oddaj »Spoznavajmo svet in domovino« in »Zabavne oddaje«. Kako veliki se morajo počutiti »bratje z juga«, ko primerjajo zabavne oddaje z našimi. Dvomim, da smo Slovenci tako revni na duhu, da ne premoremo vsaj kdaj pa kdaj kakšne humoristične oddaje. Pa si vzemi za vzgled »Servisno stanico«, »Veselo putovanje« in druge pa delajte po njih vzorcih. Alibi, da so te oddaje »plehke«, ne drži. Če se hočemo nasmejati, moramo gledati oddaje v drugem jeziku. Žalostno! Mar ni šlo skozi oddaje »Pokaži, kaj znaš« že toliko kakovostnih pevcev, da bi se Marjana Deržajeva in Cvetežarjeva lahko malo odpočili? Zdi se mi, da oddaja »Mikrofon je

Tabela 7: Katerih oddaj je na televiziji preveč

Oddaja	Število glasov
Slabi filmi	13
Govorne oddaje, intervjuji	12
Slabe zabavnoglasbene oddaje	7
Dokumentacijske oddaje	6
Prenosi nogometnih tekem	6
Kulturna panorama	4
Enolični italijanski večerni programi	4
Dokumentarne reklame	3
Opere	3
Spominske oddaje	1
Drame	1

¹⁷ Tvdok, Rezultati, str. 2.

¹⁸ Tvdok, Rezultati, str. 3.

vaš« bolj služi svojemu namenu kot naša »Pokaži, kaj znaš«. Če bo šlo tako naprej, nam kmalu ne bo treba več gledati programa Studia Ljubljana, ker bomo že vnaprej vedeli, kdo poje in kaj poje. Televizor imam že šest mesecev in še nisem imel priložnosti videti in slišati kakšnega domačega narodnega ansambla. Kakor vem, jih je v Sloveniji že toliko, da ni moč vseh poznati. Tu se porodi vprašanje, ali gre za zanikrnost, neodgovornost, ali mačehovski odnos do gledalcev. To vprašanje se še najbolj poraja ob kmetijskih oddajah, ki jih primerjam z zagrebškimi in beograjskimi.¹⁹

»Želimo, da bi pri dnevniku Delo izhajala priloga s podrobnejšim opisom televizijskega sporeda, gotovo bi naročniki to prilogo radi plačali. Na ta način bi lahko že pred oddajo delo pobliže spoznali. V zimskem času se nam zdi začetek programa ob 20.00 prepozen in bi se lahko pričel ob 19.00.

Kmetijske oddaje RTV Ljubljana bi lahko na koncu prikazale nekaj narodnih pesmi in plesov ob spremljavi znanih instrumentalistov: Avsenik, Planšarji, Zadovoljni Kranjci.²⁰

»Opis raznih dežel sveta (kraji, ljudje, umetnost). Sistematičen tečaj iz umetnostne zgodovine. Šolske oddaje, v katerih je treba, da sodelujejo tudi otroci iz vseh republik. Želeli bi si, da opozorite, kadar program ni najprimernejši za nedorasle otroke. Da sporedi ne bi bili v nadaljevanjih, ker

PORTOROJ

VPRAŠALNIK
za gledalce televizijskega programa

Kjer so odgovori vnaprej predvideni, izberite ustrezeni odgovor s tem, da ga podčrtate.

1/ KJE JE POSTAVLJEN TV SPREJEMNIK, NA KATEREM GLEDATE PRENOS:
v stanovanju ✓ v klubu ✓ v javnem lokalu ✓ drugje

2/ KATERE ZNAJKE JE TV SPREJEMNIK? ... Schubert - Lohrer
KAKŠNA JE Slika NA VAŠEM SPREJEMNIKU? ... 5. razred
KAKŠNA JE ANTENA? ... 5. razred
KAKO DOLGO JE KABEL OD ANTENE DO SPREJEMNIKA? ... 5. razred
KAKŠNE MOŽNOSTI SO ZA PRAVO REJEMANJE? ... na daljavo, v živo, v živo
KAM JE USMERJEN VAŠ SPREJEMNIK: Kranjec, Nana, Beli Križ, Slika, na Avstrijo, na Italijo.

3/ POŠILJA LASTNIKA SPREJEMNIKA:
uslužbenec
pripadnik prostega poklica
delavec
drug poklic
lastnik ni fizična oseba
podjetje, organizacija ali pod.

4/ KOLIKO GLEDALCEV OBICAJNO GLEDA PROGRAM?
Popoldanski - odrasli
Vešerni - odrasli
nočni - odrasli

DO KATERE URE OBICAJNO GLEDATE VEŠERNI PROGRAM?
odrasli do 23. h

5/ KAKO BI VI OSENLILI PROGRAM, KATEREGA SOTE DO ZDAJ GLEDALI:
Ocena so od 10 do 1, najboljša je ocena 10, najslabša ocena 1.

	OCENA		OCENA
<u>✓</u> TV drame	8...	<u>✓</u> Kmetijske oddaje	8...
<u>✓</u> Operne	8...	<u>✓</u> Družinske oddaje	8...
<u>✓</u> Zabavno-glasbene	8...	<u>✓</u> Poljudna znanost	8...
<u>✓</u> Otroške igre	8...	<u>✓</u> Prenosi aktual. dogod.	8...
<u>✓</u> Pikirski mozai	8...	<u>✓</u> Športni prenos	8...
<u>✓</u> Aktuelno-informativne	8...	<u>✓</u> Oddaje o športu	8...
<u>✓</u> TV dnevnik	8...	<u>✓</u> Pokaži kaj znaš	8...
<u>✓</u> Dokumentarne oddaje	8...	<u>✓</u> Celovešerni filmi	8...
		<u>✓</u> TV filmi (Nevadni slo-	8...
		<u>✓</u> vek in Lasseie)	8...
		<u>✓</u> TV reklame	8...

Vprašalnik prva stran

Tabela 8: Najbolj priljubljene oddaje RTV Ljubljana za odrasle

Oddaja	1. mesto	2. mesto	3. mesto
Pokaži kaj znaš	26	24	9
Zabavnoglasbene oddaje	16	14	11
Festivali zabavne glasbe	4	3	2
Popevke		4	4
Promenada - maškerada	8	4	3
Opere (na splošno)		5	4
Pikova dama		1	
Karmen		1	
Don Juan		2	
Seviljski brivec	4	1	
Madam Butterfly	1		
Ljubljanski ansambel			1
Ježkov večer		1	1
Skrivnostna skrinjica	1		
Akcija zaboj češenj		1	
Večno vreme			1
Prenos pustovanja		1	
Prosti dan		1	2
Švejk		1	
Rombino - žalostni klovn	2		1

¹⁹ Tvdok, Rezultati, str. 4.

²⁰ Tvdok, Rezultati, str. 5.

Oddaja	1. mesto	2. mesto	3. mesto
Balada o poročniku in Marjutki	1	1	
TV drame (na splošno)	10	16	5
Celovečerni filmi (na splošno)	4	6	3
Nevidni človek	5	4	7
Polet v veselje	1	1	2
Športni dogodki	13	6	13
Revija na ledu			2
TV dnevnik	4	3	5
Tekme v Planici	12	8	7
Gospodinske ure, kuhar	1		6
Potopisi			1
Kmetijske oddaje		1	1
Družinske oddaje	2		1
Zdravstvena predavanja		1	
Oddaje iz znanosti in tehnike		1	1
Pogovori z umetniki			1

postanejo monotoni («Servisna stanica»). Da kadar so motnje na oddajnikih, da bi opozorili, da ni človek v strahu, da je sprejemnik pokvarjen (posebno novinci).

Manjka domačih dram, oper, popevk – vmes v zabavo šaljevskih skečev. Želimo si videti večkrat, vsaj enkrat v tednu, nastop, skratka: Avsenikov, Avgusta Stanka, Planšarje, Blumauerja, Celjanov, Beneških fantov, Marostarjev ... – nasploh narodne glasbe – domačih viž. Želimo si domačih filmov, čeprav smo jih že gledali.

Zdi se mi, da so bili prenosi z Gospodarskega razstavišča v Ljubljani in druge oddaje RTV Ljubljana v prvih mesecih tega leta veliko čistejša, vendar, pozdravljena RTV Ljubljana. Saj se nam zdi, da prekašamo tuje RTV, npr. italijansko. Edino vem, da se otrokom dopade italijanska oddaja za otroke (nedelja ob 17.30), v kateri so se zvrstili razni umetniki v zabavo otrokom.«²¹

»Ko sem v točki 6 (zadnje vrstice) navedel, »želimo narodno glasbo«, sem pozabil navesti še Bojana Adamiča s pevki in pevci. Manjka nam (v kolikor je mogoče) dokumentarnih filmov sodobnega človeka in sveta. Sicer pa so dosedanje

Tabela 9: Najbolj priljubljene oddaje RTV Ljubljana za otroke

Oddaja	1. mesto	2. mesto	3. mesto
Pravljice	1	2	
Pionirski mozaik	9	10	11
Pevski nastopi			2
Ugankarske oddaje		1	1
Športne oddaje	6	7	6
Pokaži kaj znaš	1	2	1
Lutkovne igre	7	9	6
Maškerada, Dedek Mraz	2	1	2
Otroške igre na splošno	12	12	6
Sneguljčica	11	8	6
Pepelka	17	3	1
Kekec	3	8	6
Filmi, zlasti risanke	4	6	6
Lassie	22	17	5
TV pošta	1	1	1

²¹ Tvdk, Rezultati, str. 5.

oddaje RTV Ljubljana kljub mojim navedbam povsem zadovoljive in če ne bi bilo postavljenih vprašanj, bi ostal pri zadnji trditvi, da smo ponosni na RTV Ljubljana. Mi sočustvujemo z vami pri vsaki vaši oddaji in nas zastoji ne motijo, obratno, v mislih smo pri vas, pri vaših strokovnjakih.«²²

»Več lahkih – komičnih točk, varietejskih nastopov, za otroke in živali (Disneyjeve risanke). Predvsem pa točnost pri oddajah in programu. Več pestrosti v program. Program naj bi se pričel vsaj ob 19.30. Filmi naj bi se končali do 22. ure.

Tečaji tujih jezikov. Oddaje za otroke v različnih predmetih. Predlagamo, da bi bilo v zimskem času vsaj toliko hokejskih tekem, kakor je v poletnem času nogometnih. Da bi se filmi in igre pričeli vsaj ob osmih. Zanima nas, kdaj bomo lahko televizijske oddaje poslušali vsaj na dveh kanalih. To bi bila za nas gledalce velika pridobitev.«²³

»Zabavnoglasbene filme – predvsem ob sobotah in nedeljah. Ker se obvezno gleda TV in po celem tednu dela in garanja v podjetju si želim nekaj zabavnega, da se sprostiš in razvedriš, ne pa, da gledaš zopet tovarne, seje, predavanja, referate itd. Vse to imaš drugi dan v časopisu in na radiu. Saj nas srce zaboli, da moramo zasukati gumb in gledamo potem spored iz Avstrije ali Nemčije, ki je vsekakor zadovoljiv.«²⁴

Tabela 10: Najboljše oddaje RTV Ljubljana za odrasle

Oddaja	Število glasov
Pokaži kaj znaš	19
Zabavnoglasbena oddaja	15
Planica 1960	11
TV drame	6
Promenada	5
Sosed Luka	3
Balada o poročniku in Marjutki	2
Zlati deček	2
Prosti dan	2
Operne predstave	2
Smuk (Krvavec)	2
Festival v Opatiji	2
Maškerada	2
Športni dogodki	2
Zabavna oddaja Ježek	1
Polet v vsemirje	1
Pesem pomladi	1
Večno breme	1
Obraz, ki ga iščem	1
Seviljski brivec	1
Oddaje s Sepetovim ansamblom	1
Glasbena skrinjica	1
Oddaje s Kraljevo	1
Gledališče splošno	1
Predavanje o sledovih pračloveka pri Črnem Kalu	1
Partizanske drame	1
Film Nevidni človek	1
Pikova dama	1
Rombino žalostni klovn	1

²² Tvdok, Rezultati, str. 5–6.

²³ Tvdok, Rezultati, str. 6.

²⁴ Tvdok, Rezultati, str. 6.

»Zabavne oddaje: včasih je glasba preveč v ospredju, namesto da bi tvorila le zvočno kuliso. Za večino gledalcev je utrujajoče, če kamera spremlja godbenike iz vseh mogočih rakurzov.

Predlagamo več domačih dramskih del in več domačih slovenskih filmov. Napisi naj bodo veliki, razločno pisani in naj se počasneje premikajo. Ta napaka se opaza posebno pri filmu »Lassie«. Predlagamo, da se pri prenosu tujih postaj, če so brez napisov, sproti tolmači vsebina v domačem jeziku, kot to delajo v avstrijskih oddajnikih, in se potem lahko vsebino lepo zasleduje. Če je prenos tuje postaje brez napisov, tega prenosa nihče noče gledati in nima nikakršnega pomena, da to prenašate. Tako je mnenje vseh imetnikov in gledalcev televizije. Filmi ali drame naj se ne začnejo tako pozno, saj jih navadno gledajo tudi šoloobvezni otroci, ki ne smejo tako pozno iti spat.

Več lepih celovečernih filmov, seveda novejših, kajti stare deloma že poznamo, in pa glasbeno-zabavnih oddaj, po možnosti z različnimi pevci, ne samo Jurkovič, Sepe in Deržaj!!!! Za zimski čas bi predlagal začetek oddaje okoli sedme ure zvečer.«²⁵

»Tehnično izpopolniti oddajnik, da bo sprejem vsaj enak Avstriji. Vsem oddajam je potrebno dati primeren okvir z napovedmi po napovedovalcih in pojašnili, sporočili o prihodnjih sporedih o točnem času pričetka in konca, nikakor pa z enostavnimi prekinitvami.«²⁶

Več pozornosti nameniti slikam, predvsem v pogledu »otenjavnih« kontrastov, kar je pri črno-beli sliki nujno.

Povečati čas slovenskih oddaj vsaj za eno tretjino. Izogibati se dolgovoznim razgovorom brez ilustracij. Televizija je za oči, radio za uho. Temu primerno je najti odgovarjajoče efekte, kot jih že imajo slušne oddaje.«²⁷

»Več lepih dram (kot je bila zadnja), več lepih jazz koktailov (varjetejev), več o moderni jazz glasbi ter več črtanih in ostalih filmov (celovečernih), več o znanosti in tehniki.

Tabela 11: Najboljše oddaje RTV Ljubljana za otroke

Oddaje	Število glasov
Lassie	17
Sneguljčica	12
Pionirski mozaik	11
Pokaži kaj znaš	7
Otroške igre na splošno	7
Kekec	4
Pravljice	3
Lutke	3
Risanke	2
Posadka brez ladje	1
Srečanje z Milčinskim	1
Oliver Twist	1
Športne oddaje	1
TV pošta	1
Tonček in Pikica	1
Spoznavajmo svet in domovino	1
Dedek Mraz	1
Filmi	1

²⁵ Tvdok, Rezultati, str. 7.

²⁶ Tvdok, Rezultati, str. 8.

²⁷ Tvdok, Rezultati, str. 8.

Tabela 12: Najboljše oddaje drugih televizij za odrasle

Oddaja	Število glasov
Servisna stanica, Beograd	21
Športni prenosi	8
Zabavnoglasbeni program	7
Mikrofon je vaš	5
Variete, Dunaj	4
Il musichiere	4
Popevke iz San Rema	3
Lascia o raddoppia	2
Der grosse Wurf	2
Kriminalke	2
TV drame in opere	2
Don Carlos	1
Familie Leitner	1
Zaroka v samostanu, Zagreb	1
Jede Sekunde ein Schilling	1
Plesna revija	1
Trojica	1
R. Raschel	1
Sedam dana	1
V. d. Raka	1
Opereta Netopir	1
Operete	1
TV dnevnik, Beograd	1
Vesele žene windsdorske, Zagreb	1
Giorno di festa	1
Löwingerjev oder	1
Gostovanje M. del. Monaca, Beograd	1
Labodje jezero, RAI	1
Catarina Valente, RAI	1
Krleža: Vražji otok, Zagreb	1

Zdi se mi, da so nedeljski programi najslabši.»²⁸

»Ker se oddaje, kjer so celovečerni filmi, pozno končajo, predlagam, da se prično prej. Ostali predvideni program za ta dan pa naj se vrši po filmu. Ker smo bolj vezani na avstrijski program, zaradi kakovostne slike, zgodnjega programa in kakovosti programa gledamo večinoma avstrijski program. Čudimo se, da nismo imeli še priložnosti videti na našem programu Avsenikov in Zadovoljnih Kranjcev. Na avstrijskem programu smo jih že videli. V eni oddaji »Pošta« želimo vedeti, kdaj bo približno končan oddajnik na Pohorju. Čim več neposrednih prenosov športnih dogodkov, ker je po mojem mnenju TV najbolj primerna za to zvrst prenosov. Ker je večina državljanov FLRJ delovnih ljudi, bi želela, da se zaradi potrebnega počitka programi pričnejo in končajo prej. Smatram, da ni potrebno posnemati Italijanov, ki imajo svoj program do 23. ure, ko pa vemo, da se prične pri njih delovni čas šele ob 9. uri zjutraj in ljudje lahko zjutraj počivajo.»²⁹

»Čim manj glasbenih oddaj, ker imamo v Jugoslaviji dovolj radijskih sprejemnikov, da poslušamo glasbenike, ni pa potrebno, da jih še gledamo. Čim manj raznih plesnih (modernih) prireditev v reviji raznih strokovnjakov »alla Pobe-

²⁸ Tvdok, Rezultati, str. 8.

²⁹ Tvdok, Rezultati, str. 8.

Tabela 13: Gledanje večernega sporeda

Kje je sprejemnik	odrasli					otroci					Brez odgovora
	do 20	20-21	21-22	22-23	23 -	do 20	20-21	21-22	22-23	23 -	
V stanovanju	1	3	48	31	27	27	33	12	1	3	4
V šoli	0	0	3	4	0	2	2	0	0	0	1
V klubskem prostoru	0	0	8	8	2	0	0	0	0	0	1
V javnem lokalu	0	0	0	3	3	3	0	0	0	0	0
Brez odgovora	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	2
Skupaj	1	3	60	47	32	27	33	12	1	3	8

Pripomba: Ura je navedena do izpolnjene ure, npr. od 20 ure dalje pomeni nad 20. uro. a do izpolnjene ure, npr. od 20 ure dalje pomeni nad 20. uro.

Številke pomenijo sprejemnike, ne gledalce.

gajlo» itd. Ti plesi sploh ne predstavljajo nobene umetnosti, ampak so po mojem mnenju vulgarno poskakovanje in »zvedanje«.

Za otroke: oddaje, ki bi prikazovale življenje v naravi – živalstvo, rastlinstvo in oddaje, ki bi prikazale lepote naše domovine.

Za odrasle: več prenosov iz gledališča, opere in kakovostne filme.

Program v zimskem času, filmi, opere, zabavnoglasbene oddaje – vse to naj bo na sporedu do 22. ure, ostali program pa naj bi bil po 22. uri. (Ne toliko aktualen)

Več prenosov avstrijske televizije in manj italijanskih prenosov.

Pri oddajah »Pokaži, kaj znaš« je popolnoma nepravilno, da nastopajo in tekmujejo pod enakimi pogoji res pravi amaterji in tisti, ki obiskujejo glasbene šole. Tu bi morali ločiti ljudi, ki se uče petja v šolah pod vodstvom strokov-

Tabela 14: Najboljše oddaje drugih televizij za otroke

Oddaja	Število glasov
Otroci Zagreba pojo	9
Mendo Mendović, Zagreb	5
Otroške igre	4
Furry	4
Lassie	3
Risanke	2
Welt der Jugend	2
Improvizacije RTZ	2
Oče je najboljši	1
I gastori	1
Hudobni graščak, Zagreb	1
Rin-Tin-Tin	1
Otroške oddaje - Slavniki, Italija	1
Pionirska pošta, Zagreb	1
Mehikanec	1
Spoznavanje otrok s tehniko, Avstrija	1
Ekspedicija v neznano, Avstrija	1
Šesti rojstni dan v studiu	1
Teta Slavica i Medo, Zagreb	1
Italijanske otroške oddaje, splošno	1
Pepelka, Trst	1
Disneyland, RAI	1
Tosca s Callasovo, Pariz	1
Balet Trnuljčica, London	1

njakov, in tiste, ki so res pravi samouki, ki naj pokažejo, kaj znajo brez tuje pomoči.«³⁰

»Tudi strokovna komisija ni vedno najbolj realna, kar potrjuje tudi žvižganje v dvorani pri zadnji oddaji. Poleg tega opažamo, da bolje ocenjujejo popevke, medtem ko se narodno glasbo po naših vtisih podcenjuje.

Obdelava aktualnih tem v ciklikih – podobno, kot to delajo Italijani v oddaji »Giovanni oggi« – seveda v naših razmerah, za kar imamo pri nas več kot dovolj gradiva (npr. delavsko samoupravljanje, revolucionarne spremembe na vasi in v kmetijstvu ipd.).«³¹

»Najti možnosti za vključitev čim več oddaj, v katerih bodo sodelovali sami ljudje. Italijanska televizija je doživela svoj vzpon skoraj samo z oddajami »Lascia o raddoppia«. Televizijska mrzlica širokih mas bo nastopila šele takrat, ko bodo ljudje pričakovali, da vidijo na ekranu svojega znanca ali prijatelja. Naše ljubljanske podobne oddaje so preveč neelastične, izgledajo kot spraševanje v šoli pred profe-

Tabela 15: Televizijski sprejemniki po znamkah in lastnikih

Znamka sprejemnika	Skupaj	Uslužbenec	Prosti poklici	Delavec	Drugi poklici	Podjetje, organizacija	Brez odgovora
Panorama	32	22	2	1	3	3	1
Radiotelevizija Zagreb	7	5	0	0	1	1	0
RR Niš	4	3	0	1	0	0	0
Rudi Čajevec	3	2	0	0	1	0	0
Blaupunkt	5	3	0	1	1	0	0
Cranach	2	0	1	1	0	0	0
Favorit	16	3	1	8	0	4	0
Graetz	6	3	1	1	1	0	0
Grundig	17	8	0	0	3	6	0
Loewe Opta	8	4	0	1	0	3	0
Philips	30	15	2	1	2	10	0
Schaub-Lorenz	5	3	0	0	1	1	0
Drugi	12	5	0	0	4	2	1
Brez navedbe	4	0	0	0	0	2	2
Skupaj	151	76	7	15	17	32	4
V odstotkih	100	50,4	4,6	9,9	11,3	21,2	2,6

sorjem in niso »zabeljene« z vprašanji iz osebnega življenja vprašanih in s kakšno šalo, zato so pretirano suhoparne.

Veseli smo velikega tehničnega napredka naše televizije. Želimo razširjenje programa na več ur in na vse dni v tednu. Želeli bi, da bi v časopisih objavljali vse oddaje, tudi Evrovizijo, kar je bilo že obljubljeno.

Naš dom, v katerem se nahajajo starejši ter onemogli bolniki, si izredno želi vesele igre in zabavne glasbe, celo v poznih urah zvečer. Zelo pogrešajo razne predstave s humanizmom, ki so tako otrokom kot tudi starejšim najbolj drage.

Ustanovite potujoči servis za morebitna popravila in izpopolnitve, tehnične instalacije in nasvete o uporabi sprejemnikov.«³²

»Ker imamo v našem domu večino ljudi, ki ne znajo pravilno ceniti vaših naporov, je ta anketa po našem mišljenju pomanjkljivo izpolnjena. Naši oskrbo-

³⁰ Tvdok, Rezultati, str. 9.

³¹ Tvdok, Rezultati, str. 10.

³² Tvdok, Rezultati, str. 10.

vanci so zelo zadovoljni s takimi predstavami, kjer so zaposleni z očmi, tam, kjer ni potrebno misliti. Zato jim drame ne ugajajo. Saj je to razumljivo, ker so to stari ljudje. Radi gledajo nekaj takega, kar jih poživi. Nekateri komaj čakajo, da se začne program, in je godrnjanje, kadar ni slika čista ali je slab sprejem. Slab sprejem je posebno ob slabem vremenu. Takrat šumi, slika sneži, zvok je nerazločen. Pred kratkim smo začeli uporabljati 11. kanal. Prve dni je bila slika odlična, zdaj pa je zopet slabša. Zanima nas, zakaj je tako? Pošljite nam strokovnjaka, da bo videl, kako sprejemamo vaš program. Kljub temu smo ponosni na vaše delo, saj je to uspeh naše televizije.«³³

»Jezikovni tečaji, tečaj o dobrem vedenju (se Vam ne zdi, da bi bil zelo potreben?) »Spoznavajmo svet in domovino«, Veseli sobotni večeri, ki so zdaj nekakšen monopol »Optimistov« in podobnih, ki pa so jih veseli menda samo izvajalci. Kaj Slovenci res ne poznamo zabavnih programov, ki bi bili obenem tudi duhoviti?

Ne učite otrok, kaj naj odgovarjajo pred ekranom. Nemogoča je bila v tem oziru zadnja otroška oddaja »Pokaži, kaj znaš.« Tudi v predstavi »Kekec« je bila šele po njej najboljša Lonka, ki je dala psu salamo. Naj odgovarjajo otroci sami, kar bo brez dvoma bolj zabavno. (Glej Cankar: Danes sem jedel ena pomaranča ...).«³⁴

»Zabavnoglasbene oddaje so postale omledne – brezokusne, plehke in vsebinsko prazne, ker so preveč šablonske in prirejene izključno za pubertetnike. To velja tudi za Radiotelevizijo Zagreb, saj so vsebino teh oddaj kopirali pri njih. Pri otroških oddajah so otroci preveč naučeni in niso otroški. Zagreb je v tem pogledu boljši.

Zabavnoglasbene oddaje so slabe – predvsem Improvizacija in TV Promenada. Reklame so neužitne – predvsem TV Kiosk. Aktualne teme so premalo televizijske in so bolj le dociranje. Kmetijske oddaje bi bile lahko takšne, da bi jih z veseljem gledali tudi tisti, ki nismo neposredni kmetijski proizvajalci, nas pa tematika zanima, ker se zavedamo pomena modernega kmetovanja.

Serijska »Naredi si sam« oziroma kaj podobnega (pretežno gospodinjskega značaja), kratki TV filmi zabavno-informativnega značaja. Aktualna tema, kot je »češnje in nelojalna konkurenca«, tribuna za kritiko in pohvala izdelkov prehrane, luksuza, gospodinjstva. TV pošta naj ima dvojni čas – antene! Ali pa ločiti

1) programska pošta

2) ostalo: antene, tehnične zanimivosti TV.

Ali ne bi mogli odnosa med studiem in gledalcem spremeniti tako, da gledalec ne bi imel vtisa, da prisostvuje slavnostnim odprtjem festivalov oziroma opernim balom. Gledalec naj ima vtis, da so ljudje v studiu njegovi tovariši, da se obračate specialno nanj, obenem pa naj čuti še druge gledalce, do katerih naj ga navdajajo tovariška čustva. Frak in specialne klovnovske obleke so v cirkusu tradicija, na televiziji pa naj ne bi bilo »Spoštovane publike«, ampak naj bi bili vsi soljudje, med katerimi ne bo treba nobenemu zaradi »vica volje« kazati smehljaja, če bi v resnici raje jokali. Torej, TV ni predstava, ampak zvrst družbenega življenja na tehničnem nivoju. TV ni pošast, ki naj zaslužnji individualnost milijonov. Iz patriot-skih ozirov (mislim politično) ima sicer svoje dolžnosti glede »vzgoje« državljanov, vendar politični uspeh ne bo manjši, če si TV poišče človeški obraz oziroma svojo individualnost, ki jo bodo tisoči podzavestno pozdravili.«³⁵

»Opažava dvoličnost v vašem programu: v eni izmed oddaj za družino ste govorili o tem, kaj je kič, kaj umetnost. V reklamah pa mečete oboje v isti koš. To je podobno nelojalni konkurenci. Ali ne spada v naloge televizijskih oddaj tudi vzgoja in kako naj nepoučen človek ustvari lastno, toda pravilno mnenje o posameznih pojmi in pojavih.

Oddaje za otroke so v pretežnem dobre, prav tako drame, opere in odda-

³³ Tvdok, Rezultati, str. 11.

³⁴ Tvdok, Rezultati, str. 11.

³⁵ Tvdok, Rezultati, str. 12.

je za družino in dom. Zabavnoglasbene oddaje so po mojem mnenju preveč revijskega značaja (RTV Ljubljana). Oddaje Avto-salon, Prodajalna glasbil in oddaja iz Kranjske Gore so za lase privlačene, neživiljenjske, in izgleda, da pač mora tudi RTV Ljubljana pripraviti od časa do časa oddajo, ki naj gledalce razvedri ob starih popevkah. Ali ne bi bilo mogoče poslušati kdaj tudi moških pevcev, naših dobrih humoristov s humorjem iz našega življenja? Ali se ne bi v teh oddajah spoprijeli tudi s turizmom, prometom, šolstvom, napredkom in zaostalostjo občin, sestankarstvom, servisnimi službami, trgovino itd. Misliva, da naše delo in življenje ni tako poetično in idealno, da bi lahko smatrali te oddaje kot najbolj zabavne za nas. Po delu bi se radi ob televizorju razvedrili ob zdravem humorju in naši originalni popevki, ne pa vedno le ob popevki s slovenskim besedilom, ki jo drugod čivkajo že vrabci na strehi. V zabavnoglasbenih oddajah Ljubljano daleč prekašata Zagreb in Beograd.»³⁶

»Želiva več aktualno-informativnih oddaj, ki so bile do zdaj tudi ilustrativno dobro pripravljene. V zadnji oddaji »Pokaži, kaj znaš« je potrebno pohvaliti tehniko snemanja, kar zasluži deset točk.

Celovečerni filmi so dobri, toda zelo stari. Zakaj ne gledamo tudi dobrih domačih filmov, več naših nagrajenih dokumentarnih filmov, za otroke pa bi bile risanke? Morda bi bile lahko otroške oddaje izpopolnjene z dobrimi risankami, lutkami, gozdni mi igrami, ki bi jih lahko otroci doma posnemali. Dozdeva se nama, da tekmovanje med šolami spominja na italijanske oddaje. Bolje bi bilo, če bi filme predvajali bolj zgodaj, saj je deseta ura zvečer za ljudi, ki so ves dan zaposleni, skoraj primerna za počitek, in tako se marsikdo filmu pač odpove zaradi utrujenosti. Zanima naju, če ne bi mogli nekaterih filmov sinhronizirati v slovenščino, ker so napisi slabo vidni. V tako kratkem času razvoja naše televizije ste dosegli zelo lepe uspehe in se lahko merite in tudi prekosite marsikatera oddaje tujih postaj.

Programi naših oddaj so bogati in včasih tudi zelo dobri. Ali vendar bi bili včasih lahko bolj dopolnjeni, kot so do sedaj. Tukaj je moje mnenje, da bi lahko včasih tudi naši znani ansambli pokazali svoje umetnosti. Na primer Avsenike sem gledal iz Avstrije, dočim jih pri nas še nisem videl. Zato bi bilo dobro, da bi se zanimive in slične oddaje predvajale v dela prostih dneh.»³⁷

Zgoraj smo že omenili resen in odgovoren odnos RTV Ljubljana do gledalcev. Če smo si ogledali samo nekaj izbranih odgovorov iz anketnih listov, si lahko ogledamo tudi, kaj so naredili v

- 2 -

NAVEDITE TRI ODDAJE, KATERE STE NAJRAJŠE GLEDALI VI SAMI, POLEG TEGA ŠE TRI ODDAJE, KATERE SO NAJBOLJ VŠČ OTROKOM?

Program RTV Ljubljana :	Ostali program:
odrasli 1/	
✓ 2/	✓
3/	
otroci 1/	
✓ 2/	✓
3/	

KATERA ODDAJA JE BILA PO VAŠEM MNENJU NAJBOLJŠA ZA ODRASLE IN OTROKE?

V programu RTV Ljubljana:	V programu drugih postaj:
za odrasle ✓	
za otroke ✓	

KATERIH ODDAJ SE VAM ZDI PREVEČ?

IN KATERIH SE VAM ZDI PREMALO?

✓ 6/ KAJ PREDLAGATE, KATERE ODDAJE NAJ BI SE IZPOLNILE NAŠ PROGRAM?

.....

.....

.....

OSTALE PRIPOMBE, MNENJA IN PREDLOGI: *Vam ne moramo-
reči: Vam rečem, da nas program ne zvečuje
slovenskih programov, ker smo računali, da bomo
ko bo urejena na italijani, vam bomo lahko ustrezni
rešili*

Ljubljana, dne 16. maja 1960.

Podpis: *[Signature]*
NOVA GORICA

Vprašalnik druga stran – lastniki ne vidijo programa TV Ljubljana

³⁶ Tvdok, Rezultati, str. 13.

³⁷ Tvdok, Rezultati, str. 14.

Dodatek k anketi: 1

Naj se najprej upravičim zaradi zamude, bil sem na dolo-
pustu. Ker se mi zdi, da je anketa prekratka in ne zajema
vseh potrebnih prilogam se nekaj svojih pripomb, da bi vam
sam še malo napisal s strani dolgo pisma, pa sem dobil le
pomembnejše odgovore in pismenega odgovora kljub obljubi
še do danes nisem dobil.

Pisal bom čisto preprosto brez kakršnih, slovnicih cere-
monij tako, kakor se bom spomnil.

Dosti je bilo re govora o časovni razporeditvi pos-
redaj. Hvala vama oči. se mi zdi pogovor s gledalci. Gva-
jam to, da komaj odgovorite na na 2-3 pisma pa vas že, res
poganja! Menim, da je to malo preveč birokracije. Hvala vbi, por-
sornosti bi nam morali iskati. Ja oddaja, se mi zdi, da je
v zelo neprimernem času - predvečer. Naj razložim v imenu 20-
tih stalnih gledalcev. Tu snes vse kar se zanima o TV. & kois
odd. slovenski poročila ne moreš dobiti od doma, po konci, ki odd-
re por spet ne plača od doma, da ne zamudiš običajno samostojnega
TV dnevnika. Ja odd. naj bi bila pranje. Filmov ne moremo gledati
ker se zavijajo naprejš, naj bi bili takoj po tedenskem ip. pogledu.
Zakaj ne gledamo namesto italij. jezikovno ~~red~~ redovnega
avstrijskega programa? Vemo da ste že dobili mnogo tih oči-
tbov, pa ste gluhi za naša pisma, da bi ustrela vam. Ho pre-
listavamo program avstrijske TV. vidimo, da E.K. več daje kot mi
dobimo. Avstrijske oddaje so v priporavi + inženirski ali

Dodatek k anketi

ljubljskem televizijskem studiu, da bi odpravi-
li napake, izboljšali program in ugodili zahtevam
gledalcev (kljub temu da so bile želje posame-
znikov zelo različne in včasih tudi nasprotujoče).
Izdelali so načrt razvoja televizijske tehnike in
v njem obravnavali rešitve obstoječih težav in
perspektive programa. Poročilo so poimenovali
»Razvoj, sedanjí položaj in problemi televizije v
Sloveniji«.

Poročilu je bila priložena skica, iz katere
je bilo razvidno, kateri oddajniki že delujejo in
kje jih še nameravajo postaviti. Označena so bila
tudi zasenčena območja, ki so jih pozneje morali
oskrbeti. Priložene skice v našem dokumentu si-
cer ni več, vendar iz poročila izvemo, da je načrt
moral najprej potrditi zvezni investicijski pro-
gram za uvedbo TV v FLRJ. Pozneje ga je skupaj z
informacijo o nekaterih manjših pretvornikih za
zasenčene kraje goriškega, celjskega in maribor-
skega okraja potrdil tudi Izvršni svet Slovenije in
priporočil pospešen tempo pri razvijanju oddaj-
ne mreže.³⁸

RTV je ob pomoči službe za stik z gledalci
spodbujala ustanavljanje TV-klubov in jim poma-
gala pri tehničnih težavah ob namestitvi spreje-
mnika. Takrat je prevladovalo mnenje, da bo za-
radi cen sprejemnikov spremljanje televizijskih
programov še vedno pretežno kolektivno, zlasti
po vaseh, zato so svetovali proizvodnjo in uvoz
večjih sprejemnikov, ki omogočajo projekcije za
večje število gledalcev.³⁹

V poročilu so razčlenili tudi težave, ki so
pestile servisne službe. Takrat je bil namreč le
redkokateri servis sposoben tehnično pravilno
instalirati ali popraviti televizijske sprejemnike.
Težave je še povečal nenačrten uvoz, ki je povečal
število tipov sprejemnikov na trgu.⁴⁰

RTV Ljubljana je predlagala tudi sprosti-
tev programske sheme. Nova programska shema
je predvidevala tri skupne programske dneve z
osnovnimi enotami drama, zabavnoglasbena od-
daja in umetniški film, trije dnevi pa bi se razde-

³⁸ Tvdok, Razvoj, str. 8–9.

³⁹ Tvdok, Razvoj, str. 14. V Sloveniji je bilo takrat okrog 100 TV-klubov in okrog 800 javnih televizijskih sprejemnikov v šolah, raznih domovih, ustanovah, klubih in gostilnah. Ljudje so na različne načine zbirali denar, kupili sprejemnike, jih postavili v šole, zadružne, kulturne ali gasilske domove, drugod so sprejemnike kupile zadruge. Sprejemnike so kupila tudi posamezna podjetja, mnoga so jih poklonila šolam, nekaj je bilo tudi zgledov, ko so sprejemnike kupila državna posestva za delavce na deloviščih. Kjer je bilo gledanje televizije organizirano in so imeli klubi svoja vodstva, so se ob oddajah razvili pomenki.

⁴⁰ Tvdok, Razvoj, str. 15.

lili med tri središča ali TV-centre (Ljubljana, Zagreb, Beograd). Vsak TV-center bi prevzel en dan v tednu in ga prosto oblikoval. S tem bi na najlažje in najceneje povečali predvajanje programa na šest dni v tednu. Delno povečanje programa bi po načrtih povečalo tudi uvedbo šolskih ur in postopno uvajanje lokalnih programov.⁴¹ Shema, ki je bila sprejeta po dolgih razpravah, je zrahljala togo programsko zasnovo, hkrati pa odkrila mnoge težave v medsebojnih odnosih v jugoslovanski mreži. Toda TV Ljubljana je vendarle dobila svoj, slovenski četrtek.⁴² V poročilu so poudarili tudi vprašanje jezika. Slovenski gledalec je namreč samo tretjino programa spremljal v svojem jeziku, težave s spremljanjem slovenskega programa pa so imeli tudi v drugih republikah.⁴³

Anketa, ki smo jo spremljali, je odstrla težave, s katerimi so se spopadali televizijski gledalci, in hkrati spodbudila prizadevanja za iskanje ustreznih rešitev in odpravljanje težav. Načrt, ki so ga delavci takratne ljubljanske televizije zapisali v poročilo »Razvoj, sedanji položaj in problemi televizije v Sloveniji«, je pomembno vplival na nadaljnji razvoj slovenske televizije. Ta ni bil prepuščen samemu sebi. V zgoraj omenjenem zborniku »Gledanje na daljavo« je dr. Melita Zajc zapisala, da je bilo uvajanje televizije med Slovence veliko bolj stvar nekakšnega empirično izsledljivega, samoniklega gibanja v praksi, vsekoli zavezano konceptu, ideji in načrtu. Ta pa je bil (in je) nenehno razpet med pojmom napredka in pojmom števila.⁴⁴ Tako radio kot televizija sta (vsak s svojimi sredstvi) množični posrednik kulturnih vrednot in umetniških storitev – nekoliko manj na področjih likovne in plesne umetnosti, občutno več na področju besedne umetnosti, največ pa gotovo na področju glasbene umetnosti.⁴⁵

Ljeto je bilo na oporotvornici pošto premaše prosječno, kam makam
 tuzak odpočinuti, moje osobno mnijenje i mnijenje gledalaca
 koji su gledali na mojem prijemniku. Televizija bi prijemniku
 posredovao 4 mjeseca. Tamo je i odgojila moju formu.
 Programi koji su odgojili po bogati i rođeni ljudi su otišli.
 Ali nemojte bi se sami klati bi bogi odgojili kad se oti-
 de. Tuzak je moje mnijenje da bi klati rođeni ljudi
 koji znaju otišli bi poharati svoje umjetnosti. Naprimjer
 Džonijs je sam gledao iz tuzaka došim žiti se pri nosu pri nosu
 Ljeto bi bilo odgoj, da bi ljudi pri nosu rođeni otišli klati
 Jaka odgoj.
 In po mogućnosti da bi se rođeni i u sieme odgoje
 predvođače otišli prošli doli.

Ljeto je pa se imam eno oporotvornice na dva. Otišli
 i otišli su rođeni programi domaći televizijske postaje
 bi slabo. Govori pa se se otišli: časa da bi na Televizijske
 program odgojili. Takod bi bi prijemni došli (oči)
 Ljeto bi po pa me rem, morada mi po bi klati
 po poštati i rođeni molednji odgoj televizijske postaje.
 Za odgojiti se sam i moji zaključak.

Dodatek k anketi

⁴¹ Tvdok, Razvoj, str. 18–19. Obstoječa programska shema je dala vsem trem televizijskim centrom enak delež v rednem skupnem programu, beograjskemu centru pa poleg tega še TV-dnevnik z nekaterimi sorodnimi informativnimi oddajami. Načelna razdelitev programskih deležev je bila: Beograd 40 %, Zagreb 30 % in Ljubljana 30 %. Predvidenih je bilo pet programskih dni, od katerih je bil četrtek namenjen zunanji prenosom brez TV-dnevnika. Dvakrat tedensko so prenašali spored italijanske televizije.

⁴² Bizilj: *Slikarji stvarnosti*, str. 157.

43 Tvdok, Razvoj, str. 19. Zanimivo pa je, da je kljub jezikovni prelagi uredništvo mladinskih oddaj kar 30 % pisem prejelo iz drugih jugoslovanskih republik.

⁴⁴ Melita Zajc: Električna pospešuje razvoj kulture. V: *Gledanje na daljavo*, str. 212.

⁴⁵ Vlado Golob: Sodobna komunikacijska sredstva in naša kultura. V: *Gledanje na daljavo*, str. 61. Vlado Golob je med drugim zapisal, da se moramo dogovoriti tudi o tem, kaj razumemo pod izrazom »kultura«. Sam v pri-

Radio televizija
Televizijska pošta
L j u b l j a n a
Tavčarjeva 17

V prilogi Vam pošiljam izpolnjeni anketni list ter obenem dajem svoje pripombe na Vaš program.

Ko sem pred enim letom kupil televizijski sprejemnik, sem ga kupil vsled tega, da mi naj televizija nadomesti to, kar mi ne more nuditi podeželsko mesto, to je, kulturne dobrine, ki mi jih ne more dati podeželsko mesto, razen tega pa zabava.

Toda na žalost moram ugotoviti, da mi zaenkrat televizija tega ne nudi v takšni meri kot sem pričakoval.

✓ V prvi vrsti občutim močno pomanjkanje ^{TV} dramskih predstav v Vašem programu. Smatram, da tedensko enkrat nikakor ne more zadovoljiti televizijskih gledalcev. Vem, da mi boste odgovorili, da je pomanjkanje televizijskih dram, da obstojajo tehnične potežkoče, toda s tem odgovorom se nikakor ne morem strinjati. Smatram, da bi ravno tako lahko vršili prenose iz gledališč in da bi mi gledalci bili ravno tako zadovoljni s takim načinom predvajanja dram. Obenem želim poudariti, da se tega poslužuje tudi avstrijska in nemška televizija, da vršijo prenose direktno iz gledališč. Zato smatram, da obstojajo vsi pogoji, da bi tedensko lahko dali do tri gledališke predstave.

Dodatek k anketi

K temu bi sam dodal še veliko vlogo televizije pri posredovanju filmske in gledališke umetnosti ter sodobnih pristopov k vizualni umetnosti. S podvrsto filmske umetnosti jo primerja tudi režiser Žarko Petan, veliko dediščino, ki jo je televizija prejela od filma, pa utemeljuje s tem, da se je večina televizijskega kadra rekrutirala iz vrst filmskih delavcev in je zato televizija vsaj v začetku tako po oblikovni kot vsebinski plati posnemala filmsko industrijo.⁴⁶ Televiziji pa priznava, da je ohranila tudi glavni mik gledališča: stik z občinstvom.⁴⁷ Nasprotno opozarja dr. Melita Zajc, da nekatere lastnosti televizije izhajajo iz njene predzgodovine, to je iz obdobja, ko televizije še ni bilo. Televizija je po njenem mnenju vse bistvene lastnosti prevzela od radia: programsko notranjo zgradbo (dolžino posameznih oddaj, kontinuiteto programa med znakom za začetek in znakom za konec, po katerem prepoznamo oddajalca signala, sistem oddajanja z enim središčem in nešteto uporabniki), komercialne vidike (sponzorstvo, kratki reklamni spoti), sistem (državnega, javnega) nadzora in zakonske regulacije, kot tudi navade občinstva (ostajanje doma, sprejemnik kot zveza s svetom).⁴⁸ Kakorkoli že, televizija v Sloveniji je izšla iz radijske stavbe in že v začetku so ji na pomoč priskočili filmski delavci. Iz prepletanja priznanih sedmih umetnosti so izšle tudi prenekatere zabavne zgodbe. Težave gledališkega režiserja s televizijskim prenosom opere smo že omenili, podobne težave pa je imel tudi filmski in televizijski režiser Fran Žižek, ko se je preizkusil kot operni režiser. Njegov oper-

spevku ni govoril o kulturi v najširšem smislu, saj pravi, da vemo, da obstaja kultura tudi v politiki, gospodarstvu, turizmu in gostinstvu, vedno si želimo kulturne potrebe v trgovini in delavnicah, saj je vse, kar nas obdaja, lahko kulturno ali nekulturno, in vse, kar je v tem smislu nekulturno, moramo odpravljati. V tem smislu je seveda tudi celotno delovanje radijskih in televizijskih postaj lahko kulturno ali nekulturno. Toda g. Golob se je odločil za nekoliko ožje pojmovanje kulture, ko gre za posredovanje umetniških, kulturnih vrednot in še v ožjem smislu za gojitev umetnosti, še posebej umetniške ustvarjalnosti. Tovrstnega deleža kulture pa je v radijskih in televizijskih sporedih razmeroma malo, verjetno manj kot desetino vseh oddaj. Ta mali odstotek pa po Golobovem mnenju ni posledica nekulturne programske politike radijskih in televizijskih postaj oziroma njihovih vodstev, temveč je posledica tega, da naš »potrošnik« RTV ne prenese večjega odstotka oddaj v zvezi s kulturo in da je RTV napela lok več kot do skrajnosti.

⁴⁶ Žarko Petan: Ali je televizija umetnost? V: *Gledanje na daljavo*, str. 25.

⁴⁷ Žarko Petan: Ali je televizija umetnost? V: *Gledanje na daljavo*, str. 26.

⁴⁸ Melita Zajc: Električna pospešuje razvoj kulture. V: *Gledanje na daljavo*, str. 215.

ni debi je bilo Menottijevo delo Medij. Trudil se je režirati brez šablon, s posebnim poudarkom na dramski igri. Ko pa so pevci v skrbi, da bi natančno upoštevali njegova navodila, spregledali dirigentove znake, kdaj morajo vstopiti, je Jakov Cipci glasno zarobantil:

»Maoštja, saj to ni drama!«

»Pa tudi koncert ne, hudiča!« Mu je Fran Žižek odgovoril iz zatemnjenega avditorija.⁴⁹

Ker smo se že dolgi kot ponedeljek, naši anketiranci pa so ponedeljkov filmski spored označili kot predolg, je končno nastopil tudi dolgo pričakovani trenutek, ko bomo zaključili naš prispevek. Tokrat si bomo izposodili še enega velikana slovenske kulture, radia in televizije. Televizor ni bil samo radio, ki kaže slike, njeno veliko prednost v primerjavi z radijem je najlepše opisal Frane Milčinski Ježek. Ljubljanska televizija je prvo studijsko opremo iz ZDA dobila precej pozno, vendar so bile naprave najsodobnejše in so delale brezhibno. Nasprotno pa so britanske mikrovalovne zveze, s katerimi so sliko in ton pošiljali na Krvavec ter naprej v Zagreb in Beograd, najprej zelo nagajale. Slika je bila pogosto nejasna, na zaslonih je bilo videti le sneženje ali drugačne motnje. Ježek je o začetku televizije zato govoril kot o vidnem tehničnem napredku. Pogosto je ponavljal, da je televizija v primerjavi z radijem velik korak naprej, saj se motnje po radiu samo slišijo, na televiziji pa jih tudi vidimo.⁵⁰

Programski in izvedbeni delavci Televizije Ljubljana v 1.1958

1. Pohar Lado	36. Kobal Filip
2. Cilenšek Rado	37. Richter Marjan
+ 3. Pavlin dr.	38. Sabotič Božo
4. Rigi Miha	39. Vodišek Peter
5. Kuhar Boris	40. Korač Zora
+ 6. Kralj Dušan	41. Koman Vika
7. Predan Vasja	
+ 8. Ogorelec Milena	
9. Hvala Beno	
10. Bren Dušan	
11. Cipci Kruno	
12. Cerkovnik Marja	
13. Udovič Katarina	
14. Koder Helena	
15. Rožman Marko	
+ 16. Skofič Herman	
17. Klasine Tugo	
18. Škerl (Vilar) Breda	
+ 19. Pogačar Nada	
20. Frislan (Stanonik) Alenka	
21. Žižek Fran	
22. Beljanski Slavko	
23. Kragelj Mirč	
+ 24. Zorko Helena	
25. Pirnat Miša	
26. Pretnar Nada	
27. Goriup Boris	
28. Meglič Frane	
29. Sedej Marjan	
+ 30. Kumar Milan	
31. Remškar Kristina	
32. Rogl Draga	
33. Mušič Seta	
34. Horvat Božidar	
35. Hrast Milan	

Programski in izvedbeni delavci Televizije Ljubljana v letu 1958

⁴⁹ Smeh in nasmeh za kamero in mikrofonom, str. 84.

⁵⁰ Smeh in nasmeh za kamero in mikrofonom, str. 75–76.

VIRI IN LITERATURA

VIRI

RTV SLO, TV Slovenija

- Oddelek za arhiviranje in dokumentacijo TV Slovenija, fond Vodstvo TV, škatla I-68.

LITERATURA

Bizilj, Ljerka: *Slikarji stvarnosti. Podoba slovenskih medijev*. Ljubljana: Modrijan, 2008.

Gledanje na daljavo: recepcija televizije na Slovenskem (ur. Melita Zajc). Ljubljana: Slovenski gledališki in filmski muzej, 1993.

Smeh in nasmeh za kamero in mikrofonom. Ob 75-letnici radia in 45-letnici televizije v Sloveniji (ur. Lado Pohar). Ljubljana: RTV Slovenija, 2003.

Televizija prihaja. Spominski zbornik o začetkih televizije na Slovenskem (ur. Lado Pohar). Ljubljana: RTV Slovenija, 1993.

ZUSAMMENFASSUNG

FERNSEHUMFRAGE IM JAHR 1960: »DA WIR DEN FERNSEHER VOR ALLEM ZUM VERGNÜGEN HABEN, WÜNSCHEN WIR MEHR UNTERHALTUNGSVERANSTALTUNGEN«. ÜBER DIE ENTWICKLUNGSGESCHICHTE DES SLOWENISCHEN FERNSEHENS ZU DESSEN 55. JUBILÄUM – TEIL 4

Mitte der 1950er Jahre erlebte das Fernsehen eine explosionsartige Entwicklung. Bis dahin kannte die Menschheit noch kein Kommunikationsmittel, das in so kurzer Zeit eine derart rasante Entwicklung durchgemacht hätte wie das Fernsehen. Das Fernsehprogramm wurde von durchschnittlich fünf Zuschauern pro Gerät gesehen, und das Fernsehen wurde in wenigen Jahren zum größten direkten Masseninformationsmittel. Das Fernsehen wurde zu einem wichtigen Faktor im gesellschaftlichen Leben jedes Landes und bedeutete ein sehr starkes Medium zur Erweiterung des allgemeinen Horizonts der Bevölkerung als auch für die politische, fachliche und kulturelle Erziehung. Die offizielle Politik in Slowenien und im damaligen Jugoslawien hatte rasch erkannt, dass das Fernsehen zur Modernisierung der politischen Arbeit und zur Stärkung des politischen Einflusses auf die Massen beitragen und so, zumindest in den Augen der Machtelite und der Avantgarde der Arbeiterklasse, die Mittel rechtfertigen wird, die die Gesellschaft dafür aufbringt. Die Mitarbeiter von RTV Ljubljana haben deshalb am Ende der Versuchsphase des Fernsehens in Slowenien eine Umfrage durchgeführt. Die Umfrageergebnisse fanden bei der Ausarbeitung des Berichtes, in dem die gesamte Problematik des Fernsehens in Slowenien aufgezeigt wurde, Berücksichtigung und wurden über den Ausschuss für Kultur und Bildung an das höchste repräsentative und gesetzgebende Organ der damaligen Republik Slowenien weitergeleitet. Obwohl den Angaben über die Anzahl der Fernsehgeräte entnommen werden kann, dass die Fernsehstation RTV Ljubljana am Beginn der Ausstrahlung ihres Programms noch ein kleines Publikum hatte, nahm sie gegenüber den Zuschauern eine ernste und verantwortungsvolle Haltung ein. Sie behandelte die Zuseher nicht als homogene Masse, sondern als getrennte Zielgruppen, deren Wünsche, Interessen und Bedürfnisse sie kennen-

lernen und befriedigen wollte. Daher wurde bald nach der Einführung der Fernsehgebühr mithilfe der Mitarbeiter des Soziologischen Instituts die erste Fernsehumfrage durchgeführt. Die Zuseher antworteten auf Fragen, was sie sich ins Programm wünschen, was sie stört und was sie ändern würden. Man ordnete populäre und unerwünschte Sendungen, und obwohl die Fragen und Antworten mit anfänglichen Schwierigkeiten verbunden waren, treten viele der damaligen Bemerkungen und Ratschläge noch heute auf. Das Fernsehen Ljubljana erhielt auf seine Umfrage 148 Antworten. Interessanterweise antworteten 24 befragte Personen nicht auf die Fragen zu den Sendungen von RTV Ljubljana, da sie dessen Programm nicht sahen. Die Zuseher schrieben ihre Anmerkungen, Meinungen und Vorschläge auf die Fragebögen. Die meisten Befragten waren in ihren Antworten sehr ausführlich und originell, einige fügten dem Fragebogen auch eine umfassendere Meinung bei. Wir haben die zahlenmäßigen Angaben aus den Antworten auf den Fragebögen bearbeitet und in Tabellen eingetragen, sie zu kommentieren, haben wir den Lesern des Beitrags überlassen, denen wir auch einige der interessantesten Antworten vermittelt haben.